

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на ЛОРА СИМЕОНОВА СИМЕОНОВА
за присъждане на образователната и научната степен „доктор“
по 3.5. Обществени комуникации и информационни науки –
Журналистика (Онлайн журналистика)

на тема: „ПРОМЯНА НА МОДЕЛА ЗА МНОГОСТЕПЕННИЯ ПОТОК НА
КОМУНИКАЦИЯ: ТИПОЛОГИЗАЦИЯ И СПЕЦИФИКИ НА МЕХАНИЗМИТЕ
ЗА ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ ВЪРХУ ДНЕВНИЯ РЕД НА
МЕДИИТЕ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЦЕСИ“

от ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНА ЙОРДАНОВА ВЪЛКАНОВА
Ръководител на Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“,
Факултет по журналистика и масова комуникация,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

ЛОРА СИМЕОНОВА СИМЕОНОВА е зачислена като редовна докторантка по научната специалност „Онлайн журналистика“ в Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 10 юли 2015 г. с научен ръководител проф. д-р Грета Дерменджиева. След като е изпълнила дейностите по индивидуален план, положила е успешно изпита по специалността, тя е отчислена с право на защита на 10 юли 2018 г.

Дисертацията е обсъдена и насочена към публична защита на заседание на Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ в разширен състав и на базата на две писмени рецензии на 26 юни 2019 г.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд е с общ обем 344 страници, структуриран в увод, четири глави, изводи, заключение, библиография от 214 източника, от които 22 на български език, 1 на руски и 191 на английски език. Цитираните източници са над 300, сред които научни публикации и публикации в социалните мрежи, описани в отделно приложение. Към дисертацията има 3 приложения, а в текста са включени 66 графики и 2 таблици.

По темата на дисертацията Лора Симеонова има седем статии, публикувани в сборници и продължаващи издания с научно рецензиране, а резултатите от изследването са комуникирани в три доклада, изнесени на национални и международни научни конференции, и с това надхвърля изискванията за докторантската публикационна активност и за разпространение и апробация на резултатите от научните изследвания.

Като вътрешен рецензент и като ръководител на катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“, където се проведе предварителното обсъждане, трябва да отбележа, че дисертационният труд беше допълнително преработен и редактиран, като докторантката добросъвестно се съобрази с мненията и препоръките на рецензентите и колегите, участвали в дискусията.

Авторефератът, приложен към документацията по предварителното обсъждане, е с обем 51 страници и включва описание и преценка на: актуалността на темата, целите и задачите на дисертационния труд, обекта и предмета на изследването, работната хипотеза, методологичната основа, емпиричната база, ограниченията, съдържанието и резюме на дисертационния труд, преценка на приносите, библиография.

Авторефератът е адекватен на дисертацията, отразява по същество структурата, подхода и основните обобщения и отговаря на изискванията за автореферирание на дисертационен труд.

ПРЕЦЕНКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

В радикално променения културен, но и социален, и технологически контекст на света, настъпи новата ера на виртуалния свят – време на съмнение, нови реалности, ново съзнание, на съавторство и самообразование, на самоорганизация и радикална откритост.

Постмодерната ситуация, в която трибуната е на всекиго, всеки е автор, разпространител, коментатор и селекционер на информация, а авторитетите са развенчани, елитът отстъпва мястото си на масата, медиите не са вече единственият дистрибутор на новини и интерпретация и властелин на общественото мнение. „Хранителна среда“ в комуникациите намират нови образувания и центрове на полемика, новини, не-новини и фалшиви новини, пропаганда и манипулация.

Това е комуникационна ситуация, която ражда нови идеи, модели, нагласи и преосмисля традиционни представи, правила, нормативност в масмедии и социалния конструкт. Свидетели сме на доминация на нови медии и центрове за агитация, пропаганда и организация, наблюдаваме краен релативизъм и критика на всичко, еkleктика и фрагментарност, популизъм и демагогия, преднамерено подкопаване на репутацията на традиционните медии.

В началото на XXI век неслучайно термини като медийна грамотност и медийна екология се актуализират и налагат в професионалната и в публичната среда – прекомерно бурното развитие на социалните мрежи и значителните комутации в комуникацията – масова, групова

междучелностна, променят значително социалната и медийна среда и се нуждаят от задълбочени анализи и изследвания.

Настоящата дисертация е посветена на актуална и важна тема от променената парадигма на света – онлайн комуникацията и социалният дневен ред търпят трансформации, а медиите, лидерите на мнение и аудиториите динамично реагират на средата, постепенно се променят ролите и влиянията.

ПРЕЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертацията пулсира между всекидневната рефлексия на журналист от практиката към наблюдаваните процеси в старите и новите медии и в политическия живот и изследователската амбиция на докторанта да допринесе за осмислянето „в ход“ на случващото се в социалната комуникация на български терен, с утопичното очакване „платформите, вместо да сеят кризи... да се превърнат в инструмент за по-добра публична среда.“ (с.8).

За да изпълни поставените цели и да докаже тезите си, Лора Симеонова съчетава в изследователската си методология контентаналитични и емпирични методи наред с необходимите типологизации и дълбочинни (case-study) проучвания и анализи.

В първата глава на дисертацията „ЕВОЛЮЦИЯ НА МОДЕЛА ЗА МНОГОСТЕПЕННИЯ ПОТОК НА КОМУНИКАЦИЯ“ изследването се фокусира върху трансформациите на модела за многостепенния поток на комуникация. Умело, на базата на широки теоретични проучвания докторантката систематизира и подлага на критически анализ натрупаното научно знание по въпроса.

Лора Симеонова преосмисля класическата парадигма за многостепенния поток на комуникация в социалните мрежи, като лансира свой метаморфичен модел на трансформация на ролите на медиите, на лидерите

на мнение и на аудиторията, както и релациите между тях, заедно с което е предложена нова типология на инфлуенсърите, стъпваща на специално разработен авторски алгоритъм. Предложеният модел и типология демонстрират високи нива на научна интерпретация, базирани върху сериозни теоретични и емпирични натрупвания, анализ, обобщения.

Втората глава „ТРАНСФОРМАЦИИ НА ЛИДЕРИТЕ НА МНЕНИЕ – ОТ МОДЕРНИ АВТОРИТЕТИ, ПРЕЗ ЗЕВЗЕЦИ, ДО ЕДНОДНЕВКИ“ си поставя за задача експериментално да потвърди хипотезата за засилващото се влияние на лидерите на мнение в социалните мрежи за сметка на отлива на влияние на медиите и активизирането на аудиторията в комуникационния процес. Емпирична база на проучването са стотици профили на инфлуенсъри във Фейсбук, анализирани за период от 12 години. За целите на изследването Лора Симеонова типологизира влиятелните личности в българските социални мрежи, а след филтриране те са включени в анкетно проучване.

Анализът на резултатите от проучването извежда ясни тенденции на засилване на влиянието на традиционните и модерните лидери на мнение в социалните мрежи; на превръщането им за модерните елитни инфлуенсъри в „ефективен, независим, алтернативен и евтин/безплатен канал, който им позволява да разширят публичността си, да изградят по-силно доверие с аудиторията чрез възможността за междуличностна комуникация и обратна връзка и да „прескочат“ медиите като основен дистрибутор на посланията им „филтъра“ на журналистите“ (с.162). Важни изводи са направени и относно т.нар. „родени в уеб“ с тяхната роля на нов интернет елит и среда на преливане на влияние и взаимна легитимация – в крайна сметка даващи им силата да задават дневния ред на социалната мрежа с всички последствия – влияние не само върху последователи, но и върху медиите и обществото като цяло.

Третата глава „НОВИТЕ РОЛИ НА АУДИТОРИЯТА И ВЪЗХОДЪТ НА ПОПУЛИЗМА, „АПОКРИФНИТЕ“ МЕДИИ И ФАЛШИВИТЕ НОВИНИ“ изследва промените в нагласите и реакциите на публиката вследствие на влиянието на социалните медии и как последните дават „хранителна среда“ на нови типове медии, центрове на влияние и на фалшиви новини и дезинформации. Методът case-study е сполучливо намереният подход към анализа тук – изборната победа на Доналд Тръмп и социалните експерименти във Фейсбук дават богато поле за систематични наблюдения, събиране на данни, обобщаване и анализиране на информация и извеждане на резултатите. По този начин емпиричното изследване обслужва поставените цели и постига набелязаните резултати.

Направеният анализ на резултатите дава възможност да бъдат изведени тенденции за променени нагласи и обществено мнение вследствие промяната на комуникационния модел и влиянието на социалните мрежи върху политическия и социален пейзаж.

В четвъртата глава „КАК ИЗПОЛЗВАТЕ СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ – ДУМАТА ИМАТ ПУБЛИКАТА И ЖУРНАЛИСТИТЕ“ докторантката си поставя задачата чрез две анкети да провери хипотезата на дисертационния труд, като за целта е проведено онлайн проучване на аудиторията и анкета сред журналисти. Подборът на темите и формулирането на въпросниците са функционални и произтичат от ясно определените цели на проучванията, свързани с начина на използване на социалните мрежи, със субектите на формирането на дневния ред там, с профила на аудиторията, лидерите на мнение в българското социално онлайн пространство, с превръщането му в инструмент и в същото време в заплаха за традиционната журналистика.

КАЧЕСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В разработката са демонстрирани много ярко професионалната рефлексия на докторантката и трайният ѝ интерес към изследователското поле, на което се е посветила.

Текстът се чете с лекота, налице е подчертана аналитичност. Целите на дисертацията са точно и конкретно формулирани, научният проблем е заявен в увода, формулирана е определена научна хипотеза, направените предположения и въпроси методично се изследват и доказват в главите. Структурирането и ориентацията са недвусмислени (въпреки известна метафорика и публицистичен изказ); фигурите, графиките и препратките са ясно локализирани. Частите са логически и смислово свързани. Получените резултати са описани и анализирани изчерпателно, доказано е изпълнението на поставените задачи.

Дисертацията представлява определен принос към изследваната област. Основните констатации са пряко извлечени от практиката и се свързват с нея. Изследването и тезите са оригинални и авторски, докторантката е демонстрирала високо ниво на критическо мислене към изследвания проблем. Определен превес в дисертацията има емпиричното научно изследване, с ясно заявен приложен ефект.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- С направените систематизации на моделите на многостепенния поток на комуникация;
- С разработения авторски метаморфичен модел за многостепенния поток на комуникация в контекста на социалните мрежи;

- С оригиналните типологии на лидерите на мнение в и извън онлайн средата;
- С емпиричните изследвания върху навиците, нагласите и очакванията на аудиторията, с качествения анализ, обобщенията и анализите

настоящият дисертационният труд има определен принос в изследванията по обществени комуникации и информационни науки, по теория на комуникациите, онлайн журналистика, комуникационен мениджмънт.

В дисертацията са демонстрирани широки и задълбочени проучвания, изследователска култура и безспорни познания по изследвания терен, които, заедно с изведените по-горе приноси моменти на изследването, ми дават основания ДА ПРЕПОРЪЧАМ НА УВАЖАЕМИТЕ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ДА ПРИСЪДЯТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ – ОНЛАЙН ЖУРНАЛИСТИКА НА ЛОРА СИМЕОНОВА СИМЕОНОВА ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД „ПРОМЯНА НА МОДЕЛА ЗА МНОГОСТЕПЕННИЯ ПОТОК НА КОМУНИКАЦИЯ: ТИПОЛОГИЗАЦИЯ И СПЕЦИФИКИ НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ ВЪРХУ ДНЕВНИЯ РЕД НА МЕДИИТЕ И ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОЦЕСИ“.

Проф. д-р Веселина Вълканова